

DSOG *bladet*

Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

Bestyrelsens klumme 3
Meddelelser fra redaktøren 5
DSOG's bestyrelse 5

DSOG-information

Efterårsmøde 9

Annoncering af møder & kurser

Transvaginal Endoskopi (TVE) 11

DSOG's Ultralydgruppe. Ultralydkursus Opdatering
– »hotte emner« 12

Håndtering af flerfoldsgraviditet 13

Kursus i infertilitet 13

»Den moderne jordemoder: Identitet og udfordringer« 14

Aflysning af Ul-kurset i flerfoldsgraviditet 15

DFKO

Nyt fra DFKO 16

FYGO

Uddannelsespolitisk notat 19

FYGO-kursus: Gynækologisk-obstetriske infektioner
– fra seksuel debut til klimakterium 24

FYGO-kursus i basal gynækologisk laparoskopi 25

2004

August

Nr. 5

Årgang 25

Bestyrelsens klumme

Efter en god sommerferie har bestyrelsen for alvor taget arbejdstøjet på. I slutningen af august afholdt vi – traditionen tro – strategiweekend, hvor fokuspunkterne for det næste års arbejde blev diskuteret og fastlagt. Resultatet af weekendens arbejde vil fremkomme i form af en handlingsplan, som vil blive trykt i næste nummer af bladet.

Vi brugte nogen tid på at reflektere over de planlagte indsatsområder i relation til Selskabets formål, som de er beskrevet i vedtægterne:

- at arbejde for at fremme kvinders sundhed, velbefindende og sikkerhed.
- at sikre stadig udvikling i kvaliteten af det arbejde, der udføres inden for gynækologi og obstetrik.
- at fremme og udvikle det videnskabelige arbejde inden for gynækologi og obstetrik.
- at tilrettelægge og overvåge uddannelsen inden for specialet i samarbejde med de offentlige myndigheder.
- at arbejde for at fremme specialets interesser i det danske sundheds- og sygehusvæsen.
- at arbejde for at fremme det internationale samarbejde inden for specialet.

og vi kunne samtidig konstatere, at det er nogle særdeles værdige mål at arbejde for.

Som hjælp til at sikre kvaliteten af arbejdet inden for området kan vi glæde os meget over, at vi nu får helt friske data vedrørende de obstetriske ydelser i landet. For første gang nogen sinde oplevede vi at få obstetriske data fra første halvdel af indeværende år så tidligt som i august måned – det er ganske enkelt storartet og giver os nu mulighed for at have fingeren lige på pul-

sen. En stor tak til Sundhedsstyrelsen og derfra især til Steen Rasmussen, der i høj grad har bidraget til de nye tider. Nu ser vi frem til, at vi også for alvor kan rykke på det gynækologiske område og således forhåbentlig snarest får kodevejledningerne helt på plads.

Af de nye tal fra Sundhedsstyrelsen fremgik det så, at vi i Danmark nu har nået en sectionsfrekvens over 20. Det har været genstand for en ret betydelig opmærksomhed i forskellige medier. Stor observans har specielt sectio på mors ønske haft. Der er nok ingen tvivl om, at andelen af kvinder, der ønsker sectio uden medicinsk begrundelse, er stigende, men de udgør dog fortsat en beskeden gruppe. Større betydning for stigningen har formentlig ønske om sectio på grund af en tidligere traumatisk fødsel. Det bør få jordemødre og obstetrikere til at fokusere på, hvordan vi sammen kan medvirke til at gøre fødslerne så gode, at denne problemstilling minimeres. Vi ved at en vigtig faktor er, at kvinden i aktiv fødsel kan have en jordemoder hos sig. Derudover håber vi, at resultaterne fra projektet »Den gode fødsel«, et kvalitativt forskningsprojekt initieret af DADJ og DSOG i fællesskab, vil hjælpe os med at finde ud af, hvordan vi fremover sammen med den enkelte kvinde kan gøre hendes fødsel til en god oplevelse.

2004 blev også et år for udnævnelse af flere nye professorer. Ann Tabor på Rigshospitalet, som den første kvindelige professor i gynækologi og obstetrik i Danmark og Niels Ulbjerg på Skejby Sygehus. Hjertelig til lykke til begge, som er kendt for deres omfattende videnskabelige indsats og store betydning for faget.

Med baggrund i de dybt beskæmmende omstændigheder at:

- hvert minut dør en kvinde i forbindelse med graviditet eller fødsel,
- hver dag smittes ca. 7.000 kvinder med hiv,

- hvert år mangler 200 millioner kvinder effektive præventionsmuligheder

har Foreningen Sex & Samfund og FN's Befolkningsfond (UNFPA) i fællesskab indledt kampagnen Red Kvindeliv. Kampagnen vil sætte fokus på kvinders rettigheder og sundhed i udviklingslandene, herunder især den høje mørdedødelighed. Alle har mulighed for at støtte kampagnen ved at underskrive en opfordring til Folketinget om at kæmpe for en styrket international indsats for kvinders sundhed og rettigheder. Nærmere oplysninger kan findes på kampagnens hjemmeside, www.redkvindeliv.dk. Det er et særdeles prisværdigt initiativ, og bestyrelsen har naturligvis udtrykt sin fulde støtte til kampagnen.

Efteråret er igen i år en periode præget af mange efteruddannelsesaktiviteter. I september måned er årets Hindsgavl-møde blevet afholdt og har omfattet et nyt initiativ: »Hot topics«. Det bliver spændende at høre om erfaringerne hermed. Og så nærmer tiden for sig for Selskabets efterårsmøde, som – igen i henhold til vores efterhånden rige traditioner – afholdes i Auditoriet på Amtssygehuset i Herlev. Bestyrelsen har – med den nye videnskabelige sekretær i spidsen – sammensat et spændende og aktuelt program, som vi forventer vil have en bred interesse blandt medlemmerne. Vi skal opdateres om den operative urogynækologi og inspireres til øget fysisk aktivitet. Lørdagsprogrammet byder på en buket af nye ph.d.er – og mens det afgøres, hvem der skal tildeles Karl P. Brogaards pris, vil Keld Møller Pedersen give os et bud på den fremtid, der tegner sig for os i lyset af den nye regionsdannelse. Vi forventer, at mange vil bakke de yngre kolleger op, ikke mindst fagets professorer og de ledende overlæger. Den sociale dimension, som også er en vigtig del af Selskabets aktivitet, vil blive tilgodeset ved festmiddagen fredag aften i Domus Medica. Vi har

sørget for en lækker menu, udsøgte vine, en opløftende festtaler og musik, man må bevæge sig til. Så er det op til jer at levere det gode humør og sørge for veloplagte borddamer og -herrer.

På bestyrelsens vegne
Lone Hvidman

Meddelelser fra redaktøren

Deadlines og udgivelsesdatoer for medlemsbladet:

- 6. november/8. december 2004
- 8. januar/9. februar 2005
- 2. marts/6. april 2005
- 14. maj/15. juni 2005
- 16. juli/17. august 2005
- 10. september/12. oktober 2005
- 5. november/7. december 2005

Husk at bladet kun kommer 6 gange årligt, og vær opmærksom på forholdet mellem deadline og udgivelsesdato.

Da kalenderen findes opdateret på DSOG's hjemmeside, bliver den ikke længere udgivet i trykt form.

DSOG's hjemmeside: www.dsog.dk

Indlæg sendes på diskette eller via e-mail til
Thomas Larsen, læge
Thorsens Allé 16
9000 Ålborg
e-mail: thomaslarsen@dadlnet.dk

DSOG er medlemsblad for
Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi

Ansvarlig redaktør i henhold til presseloven:
Thomas Larsen

ISSN: 1602-5385

Design og grafisk produktion:
Lægeforeningens forlag

Tryk: Scanprint a/s, Viby J

DSOG's bestyrelse

Formand

Lone Hvidman, overlæge, ph.d.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y
Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus
8200 Århus N
Telefon: 89 49 55 66
Privat: Østermarksvej 5, 8300 Odder
Telefon: 86 54 39 23
E-mail: lone.hvidman@dadlnet.dk

Næstformand

Helle Meinertz, klinikleder, dr.med.
Fertilitetsklinikken, afsnit 455
Gynækologisk-obstetrisk afdeling
H:S Hvidovre Hospital
Kettegård Allé 30, 2650 Hvidovre
Telefon: 36 32 36 32
Privat: Springbanen 35, st., lejl. 4, 2820 Gentofte
Telefon: 24 27 83 92
E-mail: helle.meinertz@dadlnet.dk

Organisatorisk sekretær

Thomas Larsen, kursusreservelæge
Gynækologisk-obstetrisk afdeling
Aalborg Sygehus, Afsnit Nord
Reberbansgade, Postboks 561, 9100 Ålborg
Telefon: 99 32 11 11
Privat: Thorsens Allé 16, 9000 Ålborg
Telefon: 98 11 77 78
E-mail: thomaslarsen@dadlnet.dk

Kasserer

Thea Lousen, afdelingslæge, ph.d.
Gynækologisk-obstetrisk afdeling
H:S Hvidovre Hospital,
Kettegård Alle 30, 2650 Hvidovre
Telefon: 36 32 36 32
Privat: Hostrups Have 17,4.th
1954 Frederiksberg C
Telefon: 35 24 10 32
E-mail: lousen@dadlnet.dk

Videnskabelig sekretær

Thue Bryndorf, overlæge, dr.med.
 Kromosomlaboratoriet, Afsnit 4052
 H:S Rigshospitalet
 Blegdamsvej 9, 2100 København Ø
 Tlf. 35 45 48 85
 Privat: Granholmen 28, 2840 Holte
 Telefon 45 41 01 02
 E-mail: thue.bryndorf@dadlnet.dk

Øvrige medlemmer

Anne Dreisler, speciallæge i gynækologi
 & obstetrik
 Ølandsgade 2, 2. tv., 2300 København S
 Telefon: 32 54 55 45, fax: 32 96 55 46
 Privat: Københavnsvej 38, 3400 Hillerød
 Telefon: 48 25 15 99
 E-mail: anne.dreisler@dadlnet.dk

Christina Damsted Petersen, reservelæge
 Sexologisk Klinik, afsnit 7.1.11
 H:S Rigshospitalet
 Blegdamsvej 9, 2100 København Ø
 Telefon: 35 45 71 11
 Privat: Vesterbrogade 46, 5. th.
 1620 København V
 Telefon: 33 13 48 19
 E-mail: cdp@inet.uni2.dk

Associeret bestyrelsen**Formand for FYGO**

Gitte Eriksen, afdelingslæge, ph.d.
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y,
 Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus
 8200 Århus N
 Telefon: 89 49 55 66
 Privat: Havgårdsvej 29, 8240 Riskov
 Telefon: 86 17 46 49
 E-mail: eriksen_gv@hotmail.com

Webmaster

Søren Brostrøm, kursusreservelæge, ph.d.
 Amtssygehuset i Glostrup
 Ndr. Ringvej 29-67, 2600 Glostrup
 Telefon: 43 23 28 91
 Privat: Kong Oscars Gade 1, 2. tv.
 2100 København Ø
 Telefon: 35 43 55 63
 E-mail: soeren@brostrom.dk

Formand for DFKO

Suzan Lenz, speciallæge, dr.med.
 Hyldegårdsvej 4
 2920 Charlottenlund
 Telefon: 39 63 91 13
 Privat: Hannelundsvej 18, 2960 Rungsted Kyst
 Telefon: 45 86 36 25
 E-mail: suzanlenz@dadlnet.dk

Formand for undervisningsudvalget

Lisa Bang, afdelingslæge
 Gynækologisk Obstetrisk Klinik
 H:S Frederiksberg Hospital
 Nordre Fasanvej 57-59
 2000 Frederiksberg
 Telefon: 38 16 38 16
 Privat: Olfert Fischersgade 46 st., lejl. 3.
 1311 København K
 Telefon: 33 91 51 72
 E-mail: lisa@dadlnet.dk

Formand for efteruddannelsesudvalget

Anders Atke, overlæge, klinisk lektor
 Gynækologisk-obstetrisk afdeling
 Holbæk Sygehus
 Smedelundsgade 60
 DK-4300 Holbæk
 Telefon: 59 48 40 00
 Fax: 59 48 42 59
 Privat: Strandbakken 6, 3060 Espergærde
 Telefon: 49 13 36 93
 E-mail: atke@dadlnet.dk

Efterårsmøde

**19.-20. november 2004,
Amtssygehuset i Herlev**

Fredag den 19. november

- 13.00–14.00 Ankomst og kaffe i mødesalen (udstilling).
- 14.00–15.00 Motion og Graviditet: Professor Bente Klarlund Pedersen, Epidemiklinikken, Rigshospitalet.
- 15.00–15.20 Pause – kaffe og kage – udstilling.
- 15.20–16.20 Urogynækologien, hvor svært kan det være? Karl Møller Bek og Susanne Axelsen, Skejby Sygehus.
- 19.00–02.00 Middag og fest i Domus Medica.

Lørdag den 20. november

Der udleveres scorekort til foredragskonkurrencen samt lodsedler til vinpræmie til rettidigt fremmødte.

- 09.00–10.00 Frie foredrag ved yngre forskere.
- 10.00–10.45 Kaffe og udstilling.
- 10.45–12.30 Frie foredrag ved yngre forskere.
- 12.30–13.30 Frokost og udstilling.
- 13.30–14.00 Strukturereformen. Professor Kjeld Møller Pedersen, Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet.
- 14.00–14.30 Uddeling af Karl P. Brogaard Prisen for bedst formidlede foredrag samt uddeling af Organons Gynækologiske Forskningslegat.

Mødegebyr og tilmelding

Tilmelding (inkl. tilmelding til det videnskabelige møde): Foregår pr. mail til Thea Lousen, lousen@dadlnet.dk senest den 05.11.2004.

Husk at oplyse: Navn, også på evt. ledsager, og hvilke dele der betales for. Det koster 300 kr. at deltage i mødet inkl. frokost og kaffe og 350 kr. for at deltage i festmiddagen i Domus Medica. Betaling sker ved indsættelse af det relevante beløb på DSOG's konto i Nordea, Struer: Reg. nr. 2133, konto 8 495 607 276, med angivelse af mødedeltagerens navn. Pengene skal være på kontoen senest den 12.11.2004, hvis man ønsker at blive stående på deltagerlisten. Brug ikke postgiro – det går for langsomt. Vær også opmærksom på, at økonomikontorer o.l. ofte betaler for sent.

På vegne af DSOG's bestyrelse

Thomas Larsen

Organisatorisk sekretær

Transvaginal Endoskopi (TVE)

Basalkursus og hands-on-workshop ved udredning af kvindelig subfertilitet

Tid

Den 1.-3. marts 2005.

Sted

Sygehus Viborg, Viborg, Lokale 21-22, Heibergs Allé 4, Viborg.

Kursusledelse

Per Lundorff (per.lundorff@sygehusviborg.dk).

Undervisere

Overlæge, dr. med. Per Lundorff
Overlæge Ferid Madzak
Afdelingslæge Kristin Jonsdottir
Operationssygeplejerske Hanne Dalgaard.

Målgruppe

Alle involverede i reproduktiv medicin og interesserede i tidlig og troværdig diagnostik. Kurset omfatter samtidig deltagelse af egen operationssygeplejerske.

Formål

Siden 1998 har vi anvendt denne transvaginale metode ved udredning af knap 300 patienter med subfertilitet. TVE tilbyder patienterne en minimalt invasiv metode for eksakt undersøgelse af de kvindelige genitalier.

Program den 1. marts

Før 15.00 Ankomst Viborg evt. indkvartering på hotel.
15.00 Velkomst og introduktion af kursusledelsen.
15.15 Teoretisk gennemgang af TVE-

teknikken samt evt. operation på dyremodeller.

18.30 Middag på Sygehus Viborg.

Program den 2. og 3. marts

08.00 Der arbejdes på 2 OP-stuer, og der gennemføres TVE + laparoskopi på 5 patienter hver dag. Hver deltager opererer en patient daglig under samtidig laparoskopisk oversyn af undervisere.
15.00 Opsamling og evaluering, udlevering af kursusbeviser.
16.00 Afslutning og afrejse.

Deltagergebyr

Læger: kr. 4000,-
Sygeplejersker: kr. 1.000,-
inkl. forplejning, ekskl. indkvartering.

Sponsor

Karl Storz – Endoscope.

Tilmelding

Snarest, senest den 1. december 2004 til per.lundorff@sygehusviborg.dk

Maksimum deltagelse

5 læger samt 5 sygeplejersker.

Ved overtegning vil der blive lavet venteliste til eventuelt opfølgende kursus.

Ved bekræftet deltagelse vil indbetalingskort blive fremsendt.

DSOG's Ultralydgruppe

Ultralydkursus

Opdatering - »hotte emner«

Sted

Auditoriet, Patologisk Institut, Odense Universitetshospital, Odense C.

Bemærk ændring i forhold til tidligere annoncering!

Tidspunkt

Onsdag den 27. oktober 2004, kl. 9.30–16.00.

Kursusledere

Overlæge Kirsten Søgaard, Team Ultralyd og Føtal Medicin, Gynækologisk-obstetrisk afdeling D, Odense Universitetshospital, 5000 Odense C.

Overlæge, dr. med. Connie Jørgensen, Ultralydklinikken 4023, Juliane Marie Centret, H:S Rigshospitalet, 2100 København Ø.

Målgruppe

Sonografer, sygeplejersker, jordemødre og læger der beskæftiger sig med ultralydsscanning af gravide.

Kurset er tænkt som en opfølgning på den nu afsluttede kursusrække under DSOG's Ultralydgruppe. Foredragsholdere vil være danske og udenlandske UL-eksperter.

Fremover påtænkes afholdelse af et årligt tilsvarende kursus, hvor der kan tages aktuelle emner op, fremlægges nye tiltag inden for obstetrisk ultralydsscanning mv.

Program

09.30–09.45 Velkomst.

09.45–10.45 Venøst Dopplerflow. Fysiologi, anvendelse ved væksthæmning og andre patologiske tilstande. Docent, overläkare, med.dr.

Saemundur Gudmundsson, Kvinnokliniken, Universitetssjukhuset MAS, Lunds Universitet.

10.45–11.00 Kaffe.

11.00–11.45 Venøst Dopplerflow fortsat.

11.45–12.15 Gemelligraviditet med selektiv svær IUGR. Cases. Connie Jørgensen.

12.15–12.30 Orientering om »Klaringsrapport om prænatalet diagnosticeret hydronefroser«. Kirsten Søgaard.

12.30–13.30 Frokost.

13.30–13.45 Nakkefoldsscanning i DK. Status. Overlæge, dr.med. Karin Sundberg, Rigshospitalet.

13.45–14.30 Fortykket NT og normale kromosomer – og hvad så? Karin Sundberg.

14.30–14.50 Kaffe.

14.50–15.30 »Bløde markører« og kromosomfejl. Hvilken værdi skal markører tillægges, og er dette overhovedet relevant efter indførelse af nakkefoldsscanning?

Overlæge, ph.d. Olav Bjørn Petersen, Skejby Sygehus, Århus.

15.30–16.00 3D ultralydsscanning.

Connie Jørgensen.

Pris

500 kr., som inkluderer kursusdeltagelse, kursusmappe, kaffe og frokost.

Bemærk prisreduktion i forhold til tidligere annoncering! Kursister, der har indbetalt kursuspris 800 kr., vil få refunderet prisforskellen.

Tilmelding

Senest den 14. oktober 2004 ved fremsendelse af kursusgebyret på 500 kr. til Kirsten Søgaard, pr. check eller til bankkonto, reg.nr.: 0813, kontonr. 0000550507 med tydelig angivelse af navn, arbejdsadresse og e-mail-adresse.

Håndtering af flerfoldsgraviditet

Den 4. november 2004 kl. 17–19 afholder Dansk Selskab for Reproduktion og Fosterudvikling videnskabeligt møde på Rigshospitalet, afsnit 4031 med titlen »Håndtering af flerfoldsgraviditeter«. Der serveres gratis sandwich og drikkevarer.

Fra KVL taler Henrik Lehn Jensen, lektor, dyrlæge, om »Tvillingereduktion hos hopper«, og fra humansiden er det Anja Pinborg som vil holde et indlæg med titlen »Induceret og spontan reduktion i flerfoldsgraviditeter«.

Henvendelse vedr. mødet til Lillian Skibsted på mail rsisk@ra.dk

Kursus i infertilitet

**Fredag den 21. januar
– lørdag den 22. januar 2005**

Efteruddannelse af speciallæger. Internatkursus i DSOG-regi. Sponsor: SERONO NORDIC. Godkendt af DSOG til 11 CME

Kursus henvender sig både til speciallæger i praksis og på hospital og til kommende speciallæger. Hovedvægten lægges på praktisk fertilitetsudredning og -behandling. Kursus arrangeres af underviserne.

Deltagerantal
30.

Kursusafgift
Kr. 1.400,- dækker undervisning, logi og forplejning. Kursisterne sørger selv for transport.

Tilmelding

Sker per mail til Jens Fedder: jfe@bs.vejleamt.dk
Kursusafgiften indbetales på DSOG's konto, reg.nr.: 9570, kontonr.: 6247512 med angivelse af kursusdeltagerens navn.

Tilmeldingsfrist

Den 6. december 2004.

Sted

Hindsgavl Slot, Middelfart.

Kursusleder

Jens Fedder.

Program

Fredag den 21. januar

- 12.00–12.45 Registrering, frokostbuffet.
- 12.45–13.30 Introduktion til moderne fertilitetsbehandling (Jens Fedder, overlæge, lektor, ph.d., Fertilitetsklinikken, Brædstrup Sygehus).
- 13.30–14.00 Multiple choice, inkl. gennemgang af besvarelse.
- 14.00–14.45 Kirurgisk udredning og behandling af infertile kvinder: THL = culdoscopi, cervicalresektion, myomectomi og endometriosebehandling (Sven-Erik Kristoffersen, overlæge, Gynækologisk-obstetrisk Afdeling, Horsens Sygehus).
- 14.45–15.05 Mycoplasma genitalium – den nye chlamydia? (Helle Friis Svenstrup, biolog, ph.f.-stud., Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi, Aarhus Universitet).
- 15.05–15.45 Multiple choice, kaffepause og gennemgang af besvarelse.
- 15.45–16.45 PCOS: baggrund, metforminbehandling og kapselbrænding

(Ditte Trolle, overlæge, Gynækologisk-obstetrisk Afdeling, Skejby Sygehus).

- 16.45–18.00 Ovariestimulation ved PCOS, IUI og IVF-behandling (Peter Humaidan, overlæge, Fertilitets-klinikken, Skive Sygehus).
- 18.00–18.30 Multiple choice, inkl. gennemgang af besvarelse.
- 19.15– Middag

Lørdag den 22. januar

- Fra 07.00 Morgenbuffet
- 09.00–10.00 Mandlig infertilitet: udredning og behandling samt follow-up undersøgelser af »ICSI-børn« (Jens Fedder).
- 10.00–10.15 Sperm chromatin structure assay (SCSA) – en ny og bedre metode til at vurdere sædkvaliteten? (Gry Boe-Hansen, dyrlæge, ph.r.-studerende, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, København).
- 10.15–11.15 Gruppearbejde/praktisk kursus i sædvurdering og sædoprensning (Inge Agerholm, biolog, ph.d.-studerende, Fertilitetsklinikken, Brødstrup Sygehus/Johnny Hindkjær, biolog, Fertilitetsklinikken, Skejby Sygehus & Jens Fedder).
- 11.15–11.30 Kaffepause.
- 11.30–12.30 Ægsortering, præimplantationsdiagnostik, aneuploidi-screening og stamcelleforskning (Johnny Hindkjær/Inge Agerholm).
- 12.30–13.00 Evaluering og afslutning.
- 13.00 Frokost – sandwich.

»Den moderne jordemoder: Identitet og udfordringer«

Den 30.–31. oktober

Konference arrangeret af DADJ og Dansk Jordemoderfagligt Selskab, på Sandbjerg Gods.

Lørdag

- 11.00–12.00 Indskrivning og let frokost,
- 12.00–12.10 Velkomst.
Jordemoder Joke Habben, formand Djøfs.
- 12.10–13.00 Midwifery in transition: familiar compassion, competence and being with women in a new light.
Prof. Valerie Fleming, Glasgow Caledonian University, Scotland.
- 13.10–14.00 Tabt på gulvet – en kritisk diskussion af »Maternal Request«, (foredrag bliver holdt på engelsk).
Specialeansvarlig overlæge, ph.d. Jan Stener Jørgensen, Odense.
- 14.00–15.00 Diskussion.
- Eftermiddagskaffe.
- 16.00–16.30 Professionsudvikling – uddannelse til en ny jordemoderidentitet.
Rektor Lisbeth Nyvang, Jordemodernskolen, København.
- 16.30–17.00 Profession i udviklingen: Har vi brug for teorier om jordemoderi?
Jordemoder Pernille Jordt.
- 17.00–17.30 Samfundets krav til jordemødre – arbejdsvilkår og muligheder for at forfølge drømmen om det gode jordemoderliv.

Formand DADJ, jordemoder
Lillian Bondo.

17.30–18.00 Diskussion.

Festmiddag.

Søndag

09.00–09.30 Jordemoderidentitet og forsker-
identitet hånd i hånd.

Ph.d.-stud. jordemoder Hanne
Kjærgaard.

09.30–10.00 Genskabelsen af jordemoderiet?

Den moderne distriktsjorde-
moders identitet.

Jordemoder Marlene Grysten,
Nordjyllands Amt.

10.15–10.45 Barfodsidentitet: Jordemoder i
Afghanistan.

Jordemoder Lisbeth Hansen,
Svendborg.

10.45–11.15 Det specielle ved jordemoderen:
Jordemoderledet barselafsnit –
gør vi det anderledes?

Jordemoder Ulla Virkkunen.

11.15–12.00 Diskussion.

Frokost.

Aflysning

Ul-kurset i flerfoldsgraviditet der skulle have været afholdt i november 2004, er udsat til foråret 2005.

Med venlig hilsen
Lene Sperling

DFKO
www.gynaekologer.dk

Nyt fra Danske Fødsels- og Kvindelægers Organisation

Bestyrelsen

Suzan Lenz, formand
Jan Pelle, næstformand
Ingrid Rørbæk Jacobsen, sekretær
Birgit Arentoft, kasserer
Edith Svare, deltidsrepræsentant

Generationsskiftet i praksis

I 2002 lod DSOG en prognosegruppe udarbejde en rapport om fremtiden i specialet. Ud fra spørgeskemaer og alder kunne det beregnes, at 33% af de praktiserende speciallæger ville have forladt praksis over den kommende 5-års periode. Foreløbig er generationsskiftet forløbet strygende. 16 fuldtidspraksis er overdraget til ny speciallæge, 2 nye praksis er blevet oprettet og stillingerne besat. Der er således 18 nye praktiserende fuldtids gynækologer ud af en skare på ca. 74, alt efter hvordan man beregner; det svarer til en udskiftning på 24% på 2½ år. Til gengæld er 6 deltids-/overlægepraksis inddraget af Sygesikringen.

Kursusvirksomheden i DFKO-regi

Der vil i forbindelse med efterårets klubmøde på Kursuscenter Rabøl i Vejle blive afholdt kursus i abortus provocatus i speciallægepraksis fredag den 22.10., kl. 13–18. Målgruppen er praktiserende gynækologer samt interesserede kolleger fra andre sektorer. Med den seneste ændring i abortloven kan praktiserende gynækologer fra og med den 1. juli 2004 foretage medicinsk og kirurgisk abortus provocatus til og med udgangen af 12. svangerskabsuge. Der er endnu ikke indgået overenskomst på områ-

det, hvilket indebærer, at kvinden indtil videre selv må betale. Procedurer inkl. formalia, farmakologi, instrumentarium, kontrolprocedurer og kvalitetssikring vil blive gennemgået. Kursus er certificeret af DFKO, deltagelse berettiger til kompensation fra efteruddannelsesfonden, og kursusafgiften er naturligvis fradragsberettiget. Kurset er opbygget med foredrag, utensilie-demonstration og spot; underviser er overlæge Jens Jørgen Jørgensen, Kolding. Nærmere oplysninger hos Peter Bagger pbagger@dadlnet.dk

Suzan Lenz
September 2004

Uddannelsespolitisk notat August 2004

Indledning

FYGO's primære formål er at arbejde for at forbedre den gynækologisk-obstetriske speciallægeuddannelse i Danmark.

De senere års arbejde med målbeskrivelsen og den nye speciallægeuddannelse har sat fokus på uddannelse i bred forstand, hvilket vil være med til at forbedre og effektivisere vores uddannelse.

Bestyrelsens bidrag til processen er dette uddannelsespolitiske notat som forhåbentlig vil inspirere læserne.

Den nye speciallægeuddannelse

Fra den 1. januar 2004 foregår speciallægeuddannelsen i henhold til den nye bekendtgørelse. Uddannelsen er nu målstyret, dvs. speciallægeanerkendelse kan først opnås, når man kan dokumentere, at alle de kompetencer, der angives i målbeskrivelsen, er opnået. De nye blokke er nu veldefinerede, og umiddelbart vurderet er den nye sammensætning til gavn for FYGO's medlemmer. Der er taget hensyn til uddannelseskapa- citeten på de enkelte afdelinger, geografiske hensyn er taget i det omfang det har været muligt, alle er sikret min. 1½ år på en universitetsafdeling, centralsygehusene inddrages fremover i langt større omfang – alle krav som FYGO har stillet tidligere.

Nu skal uddannelsen i gang og *FYGO* vil:

- arbejde for en ensartet speciallægeuddannelse på et højt fagligt niveau i de 3 regioner
- fortsætte arbejdet i de 3 specialespecifikke råd, der er essentielle råd, hvor alle med-

lemmerne er centrale uddannelsespersoner inden for vores speciale. FYGO er det eneste organ, der via et konstruktivt samarbejde med FAYL kan samle direkte informationer fra de 3 regioner. FYGO vil fastholde denne position og samtidig arbejde sammen med DSOG for, at der via Undervisningsudvalget skabes yderligere netværk mellem de 3 regioner.

- arbejde for, at der i DSOG/Undervisningsudvalgsregi løbende arrangeres temadage om uddannelsesrelevante emner på tværs af landet således, at der kan drages erfaringer fra andres såvel vellykkede som »mindre succesrige« tiltag.
- løbende informere medlemmerne om den nye speciallægeuddannelse via hjemmesiden og Bladet
- opfordre afdelingerne til, at man allerede nu arbejder efter de nye uddannelsesprogrammer således, at der kan drages de nødvendige erfaringer, inden det for alvor går løs.

Redskaber i speciallægeuddannelsen

Målbeskrivelsen vil løbende blive evalueret, og FYGO vil bidrage konstruktivt til denne proces således, at uddannelseskravene er i overensstemmelse med virkeligheden.

Uddannelsesprogrammerne er nu godkendt for alle I og U-stillinger. Individuelle uddannelsesplaner skal sikre en rationel og effektiv uddannelse for den enkelte. Velstrukturerede introduktionssamtaler skal sikre, at den enkelte U-søgende ikke skal gøre trin om, og at den U-søgende kommer til at arbejde svarende til opnåede kompetencer. Logbogen indeholder en opsummering af de enkelte mål, hvor opnåelse af kompetencer skal attesteres. Logbogen forventes at blive webbaseret og med elektronisk signatur fra vejlederne. FYGO støtter dette arbejde og vil arbejde for, at datasikkerheden

kommer i fokus. FYGO bakker op om »porteføljemappen« som arbejdsredskab i uddannelsen. Såvel U-søgende som vejlederne skal have den fornødne tid til at arbejde aktivt med mappen som procesredskab og ikke blot som et kontrolorgan. Det er derfor nødvendigt, at de enkelte afdelinger bakker op om den nye uddannelsesreform, således at arbejdstilrettelæggelsen kommer til at afspejle, at der finder uddannelse sted på afdelingen – til gavn for vores kommende patienter

Evaluering under speciallægeuddannelsen

FYGO ser frem til, at uddannelsessøgende fremover evalueres i forhold til alle »de 7 roller«. FYGO går ind for, at evaluering skal have konsekvens, men samtidig er det uhyre vigtigt for FYGO, at der udarbejdes et sikkerhedsnet omkring den enkelte uddannelsessøgende, såfremt evalueringen falder negativt ud. I løbet af introduktionsstillingen vurderes det, om den uddannelsessøgende er egnet til specialiet. Denne evaluering skal tages alvorligt, og den uddannelsesansvarlige overlæge skal være sit ansvar bevidst, såfremt den uddannelsessøgende reelt ikke egner sig til specialiet.

FYGO forventer, at de enkelte afdelinger afklarer, hvem der kan/skal attestere, at en given kompetence er opnået, således at den uddannelsessøgende får progression i sin uddannelse og får mulighed for at følge med i egen kompetenceudvikling. FYGO vil via Undervisningsudvalget arbejde for, at evaluering tages seriøst, og at vi som uddannelsessøgende sikres en så ensartet evaluering som muligt.

Der er i den nye målbeskrivelse taget stilling til at »de bløde kompetencer« skal evalueres gennem en 360-graders evaluering. Der introduceres således et nyt redskab. FYGO kan ikke på nuværende tidspunkt anbefale, at den foreslåede model for 360-graders evaluering anvendes før der er sikret den fornødne anonymi-

tet og etik omkring personlige oplysninger. FYGO har kontaktet Undervisningsudvalget mhp. et konstruktivt samarbejde omkring dette punkt og opfordret til at emnet tages op på den kommende temadag i april 2005.

FYGO vil diskutere med DSOG og de regionale Videreuddannelsesråd for den lægelige videreuddannelse, hvordan det kan sikres, at vejlederne får de nødvendige redskaber til at gennemføre evalueringen af den uddannelsessøgende. FYGO støtter tiltag i form af at tilbyde flere en egentlig uddannelse i pædagogik.

Inspektorordningen

Et andet vigtigt evalueringsredskab for den lægelige videreuddannelse er inspektorbesøgene, hvor FYGO som den eneste »sandkasse«-organisation har fået mulighed for at deltage som »juniorinspektorer«. FYGO har i juni 2004 i enighed med »voksen«-inspektorerne evalueret forsøget positivt og har udarbejdet rapport til Sundhedsstyrelsen. FYGO vil arbejde for, at andre specialer får kendskab til forsøgsordningen bl.a. via deltagelse i Inspektordagen og indlæg i Ugeskriftet. FYGO's bestyrelse vil i det kommende år gennemgå samtlige inspektorrapporter med det formål at få et opdateret billede over uddannelsens status.

FYGO vil informere de uddannelsessøgende via hjemmesiden og brev direkte til de afdelinger om, hvornår planlagte Inspektorbesøg finder sted med det formål at sikre, at vi som U-søgende inddrages aktivt i besøgene dels gennem udarbejdelse af afdelingens selvevaluerings-skema og dels i selve interviewene.

Implementering af den nye speciallægeuddannelse, målbeskrivelsen og nye blokke

Et endnu uafklaret punkt er, hvordan forskningstræningsmodulet skal udformes. FYGO støtter at forskningsmodulet integreres i U-kurset om Forskning og Udvikling, og FYGO

forventer at modulet får et meningsfuldt indhold, og at der afsættes den nødvendige tid. Herudover bør arbejdet med guidelines indgå. Samtidig bør kursister med forskningserfaring kunne fungere som vejledere for andre kursister. FYGO opfordrer ligeledes til, at vi som uddannelsessøgende inddrages i vejlederopgaver og studenterundervisning på afdelingerne således, at vores faktiske kompetencer udnyttes.

FYGO er dog fortsat bekymret for om vores arbejdsgiver – Amdradsforeningen – vil afsætte de nødvendige midler til den nye speciallægeuddannelse.

Overgangsordning vedrørende kirurgi og 6-års-reglen

SST har i juli 2004 accepteret DSOG og FYGO's forslag til overgangsordning – dog vil pointtildelingen fremover blive i henhold til de 7 roller. FYGO har via DSOG anmodet om at Vurderingsudvalget allerede nu kommer med en model for dette. FYGO vil arbejde intenst for, at der ikke sker forskydninger i pointene for den enkelte U-søgende.

FYGO vil endvidere fortsat arbejde for at 6-års-reglen afskaffes.

Funktion som »bagvagt«

I den nye hoveduddannelse er der ingen fase 3/1. reservelægetid. FYGO frygter, at de uddannelsessøgende herved forbliver i en reservelægestilling gennem hele hoveduddannelsen. FYGO samarbejder med FAYL på dette punkt. Alleerede nu er der forskel på, hvordan kursister aflønnes: Ny Løn sikrer, at U-kursister i Århus får R1-funktionstillæg når man indgår i vagtlag med speciallæger, mens U-kursister i Odense ikke har samme ret og derved får 1.500 kr. mindre hver måned for det samme arbejde. Forhold som FYGO finder uacceptable.

FYGO kan dog med glæde konstatere, at

det ser ud til at så godt som alle kursister indplaceres i det vagtlag, der passer til uddannelsesstrinnet og dermed opnås den nødvendige funktionstid som bagvagt.

Uddannelseskapaciteten

Et andet og fortsat meget presserende problem er uddannelseskapaciteten. Der har nu i mange år været 3 kvalificerede ansøgere til hver kursusblok. Som en konsekvens af dette er den gennemsnitlige kandidatalder ca. 9 år ved start på kursusstilling. En problem vi frygter vil blive forværret om ganske få år, når den øgede produktion af medicinske kandidater for alvor slår igennem, hvorved der vil komme yderligere pres på uddannelsessystemet. At gynækologi og obstetrik er et populært speciale legitimerer dog ikke alene til at øge antallet af uddannelsesstillinger. Diverse prognoser, Lægeprognose 2000–2025 (SST 2003) og DSOG's »Prognoserapport« fra 2002, dokumenterer klart behov for en øget uddannelseskapacitet. Den aktuelle uddannelse fra 22 til 26 årlige forløb er et skridt i den rigtige retning (Region Nord = 8, Region Syd = 6, Region Øst = 12). FYGO vil fortsat arbejde for flere U-forløb, men vurderer at uddannelseskapaciteten under de nuværende forhold er mættet i Syd og Nord, mens region Øst med et massivt befolkningsgrundlag fortsat har en ikke udnyttet kapacitet på minimum 3–4 årlige forløb.

Rekruttering til specialet

FYGO stiller sig meget tvivlende over for om uddannelsessøgende, der er i kø til kursusstilling inden for Gynækologi & Obstetrik, skifter speciale pga. ventetiden. Siden 1998 har kandidatalderen ved tildeling af kursusstilling været uændret ca. 9 år og samtidig er antallet af nødvendige point uændret 8,5 dog med store regionale forskelle. Vores opfattelse er, at Gynækologi & Obstetrik vil forblive et populært og

attraktivt speciale uden rekrutteringsproblemer. Det skal dog mane til eftertanke, at vores svenske kolleger i disse år oplever et massivt rekrutteringsproblem bl.a. pga. en høj vagtbelastning og øget risiko for klagesager m.m.

FYGO kan konstatere, at specialet bliver mere og mere kvindedomineret med kun 10–15% mandlige U-kursister. FYGO vil opfordre til, at alle afdelinger diskuterer »personalepolitikken« over for de mandlige medicin-studerende i forhold til, om de har mulighed for at opleve alle specialets områder. Herudover kunne vi som speciale fokusere på mulighederne for at udføre avanceret kirurgi m.m. inden for specialet. FYGO reviderer sammen med DSOG Lægeforeningens specialehåndbog i 2004 og vil her gøre opmærksom på disse muligheder.

En ny flaskehals?

Et forhold, der måske kan ændre søgningen mod specialet, er, at det fremover vil blive sværere at få en introduktionsstilling. Antallet af introduktionsstillinger er reduceret fra ca. 75 til ca. 55 I-stillinger per år, dvs. hver 4. stilling forsvinder. Reduktionen bliver størst i region Øst hvor hver 3. stilling forsvinder pga. regionens relativt lave antal kursusstillinger. FYGO's bestyrelse mener ikke, at en reduktion på 25% i antallet af I-stillinger vil føre til nogen ny flaskehals, men vil følge udviklingen nøje.

Mulighed for organisatorisk og fagpolitisk arbejde

FYGO har erfaret, at det er blevet tiltagende besværligt for bestyrelses medlemmer samt yngre medlemmer i diverse udvalg/arbejdsgrupper at få fri til at deltage i de nødvendige møder. FYGO vil i samarbejde med DSOG arbejde for, at også uddannelsessøgende kan få mulighed for at deltage i det organisatoriske arbejde.

Den fremtidige uddannelsesprofil på den gynækologisk-obstetriske afdeling

Implementering af den nye speciallægeuddannelse og målbeskrivelsen har sat yderligere fokus på den lægelige videreuddannelse på alle niveauer. Det øgede antal U-forløb har betydet, at flere afdelinger nu bidrager til uddannelsen af speciallæger. Strukturreformen vil givetvis medføre nye omstruktureringer og påvirke de enkelte afdelingers funktion. Nogle afdelinger vil givetvis blive nedlagt, andre vil kun skulle varetage elektive opgaver, mens andre bibeholder fuldt vagtberedskab. Dette vil stille store krav til tilrettelæggelsen af uddannelsen både for introduktionslæger, U-kursister og for postkursister på vej mod overlægestilling. Her vil den uddannelsesansvarlige overlæge være den centrale person sammen med afdelingens gruppe af vejledere. I region Nord fungerer 1–2 yngre læger som uddannelseskoordinatorer på afdelingen og bistår den U-ansvarlige overlæge i dennes arbejde. FYGO ser gerne, at dette tiltag etableres på alle landets gynækologisk-obstetriske afdelinger snarest. Der er i flere amter via Ny Løn forhandlet et funktionstillæg igennem til de uddannelseskoordinerende yngre læger.

Om ganske få år vil der være færre faste speciallæger til at uddanne mange yngre læger. Det er derfor efter FYGO's mening meget vigtigt, at vi nu bruger den nødvendige tid og tålmodighed på at »lære«, hvordan man bedst uddanner i og træner kliniske færdigheder. At arbejdstilrettelæggelsen i langt højere grad bliver forankret og bestemt af uddannelsesbehovet frem for altid at være styret af produktionen. De enkelte afdelingsledelser mødes af kravet om større produktivitet og vil være tilbøjelige til – måske ubevidst – at nedprioritere uddannelse. Ligesom patienter/behandlinger DRG-vægtes, kunne det være relevant og naturligt, at DRG-vægte uddannelse så det at uddanne talte

med i evalueringen af en afdelings produktivitet og ikke bare var et biprodukt.

FYGO er fortsat bekymret for om de enkelte afdelinger, der skal varetage hoveduddannelsen, har sikret sig ekstra ressourcer således, at den nødvendige læringsramme kan etableres. Kravet om en reel vurdering af den enkeltes kompetencer vil kræve ekstra samtaler med vejlederen, fokuseret operativ læring, audit af journaler – hele porteføljens indhold skal i princippet diskuteres. En hjælp til at organisere dette kunne være, at alle uddannelsessøgende fik en lomme-pc og at der blev udviklet programmer, der kunne følge den enkeltes kompetenceudvikling og derved lette arbejdet for vejlederne. FYGO deltog i udarbejdelsen af »Rapport vedr. ressourceforbrug ved den nye speciallægeuddannelse« i foråret 2004. Konklusionen blev, at der kræves 1/3 speciallæge til at uddanne en I- eller U-søgende. FYGO vil opfordre afdelingerne til at bruge rapportens konklusion som argument for, at uddannelsesgivende afdelinger tildeles de nødvendige ressourcer.

Når antallet af I-stillinger reduceres, forventer FYGO, at disse stillinger bliver konverteret til blokstillinger inden for det almenmedicinske speciale. Mange afdelinger tilbyder i dag en suboptimal uddannelse til denne gruppe, der skal være vores tætteste samarbejdspartner i fremtiden. Efter FYGO's mening bør læger i blokstilling til almen praksis have mere målrettede forløb ved at varetage fagligt relevant arbejde og f.eks. ikke gå i vagt på de højt specialiserede afdelinger – dels er det faglige udbytte for ringe, dels er det ofte en ganske stor belastning at være bag dem.

Tiden efter at man er blevet speciallæge

Den lægelige videreuddannelse stopper ikke med, at man endelig bliver speciallæge. Det er efter FYGO's mening meget vigtigt, at øgningen i uddannelseskapaleteten følges af en sam-

tidig udvidelse i antallet af afdelingslægestillinger, alternativt 1. reservelæge-stillinger. I den nye »vejledning om faglig bedømmelse af ansøgere til overlægestillinger«, maj 2003, præciseres det, at en ansøger til en overlægestilling som minimum skal have 2 års ansættelse efter opnåelse af speciallægeanerkendelse for at være kvalificeret til en overlægestilling. Er der eksempelvis 10 uddannelsesblokke om året i en region, vil der således være et behov for minimum 20 afdelingslæge/R1-stillinger til at sikre alle mulighed for »§14-modning«. FYGO ved, at man i Videreuddannelsessekretariatene i regionerne er opmærksom på disse forhold, men vil løbende bringe diskussionen op i de specialespecifikke råd/nævn.

Kurser

FYGO vil fortsætte vores stolte tradition med at afholde gode og billige kurser for alle FYGO's medlemmer. FYGO vil endvidere forsøge at udvikle nye kurser og fastholde det årlige 2-dages internat. FYGO fastholder ligeledes »Studiegruppe Vest« for de lidt »ældre« af medlemmerne.

Internationalt samarbejde

FYGO fortsætter arbejdet i Norden via NFOG og ser frem til at få formandskabet og dermed deltagelse i NFOG's møder per 1. januar 2005. FYGO vil arbejde for, at NFOG-kongresserne fremover får en »ung« profil med gode muligheder for, at vi fortsat kan deltage for et fornuftigt gebyr, og at der sikres gode rammer for posterpræsentationer og frie foredrag. Herudover vil FYGO støtte udvekslingen inden for Norden.

Samarbejdet med de andre europæiske landes uddannelsessøgende foregår via ENTOG. En gang årligt er der mulighed for et udvekslingsophold i et andet land – i 2004 er det Slovenien, i 2005 Barcelona og i 2006 vil vi for-

søge at få arrangementet til Danmark. FYGO håber, at mange afdelinger vil støtte op omkring dette initiativ.

Fremtidige fokus- og debatråder

- Er der en flugt væk fra det obstetriske fagområde? I bekræftende fald er det nødvendigt, at vi afdækker området således, at vi kan sørge for, at vi som uddannelsessøgende ikke skræmmes væk fra obstetrikken fx af angsten for klagesager m.m.
- Hvordan håndteres klagesager på de enkelte afdelinger? Hvordan etableres systemer for debriefing af læger, der har været udsat for fx traumatiske fødselsforløb?
- Er det psykiske arbejdsmiljø på afdelingerne i orden? Er der åbenhed om fejl og nærfejl?
- Diskussion af specialets opdeling/subspecialisering?
- Hvad er en basisobstetriker eller en basisgynækolog?
- Kan vi som uddannelsessøgende acceptere, at vi nærmest ikke eller først meget sent i uddannelsen oplæres kirurgisk?
- Skal alle kunne hysterektomere?

Med dette notat vil vi fra FYGO's side gerne gøre opmærksom på, hvor vi synes, det er vigtigt at gøre en indsats. Hvis du synes, der er andre ting uden for det beskrevne, der skal tages op, hører vi altid gerne fra dig.

FYGO's bestyrelse
September 2004

Gynækologisk-obstetriske infektioner - fra seksuel debut til klimakterium

Målgruppe

Alle medlemmer af FYGO.

Tid

Onsdag den 3. november 2004
kl. 17.00–22.00.

Sted

Skejby Sygehus, lægebiblioteket på afdeling Y (ind via hovedindgangen, 1. etage th. gå til nr. 19), Gynækologisk Obstetriske Afdeling Y.

Undervisere

Overlæge, ph.d. Ulla Breth Knudsen, Gynækologisk Obstetriske Afdeling D, Odense Universitetshospital.
Kursusreservelæge ph.d., Rikke Bek Helmig, Parenkymkirurgisk Afdeling, Silkeborg Centralsygehus.
Afdelingslæge Jørgen Skov Jensen, Mycoplasmalaboratoriet, Statens Serum Institut.

Point (prækursister)

4 point.

Deltagerpris

100 kr. overføres til Nordea reg.nr. 2680 kontonr. 5367 133 114. Husk at angive navn på din indbetaling!

Der vil blive serveret et let traktament der er inkluderet i prisen.

Tilmelding

Desuden sendes e-mail til pernille.ravn@ouh.fyns-amt.dk
Frist for tilmelding er den 20. oktober 2004.

Kursusledelse

1. reservelæge, dr.med. Pernille Ravn, Gynækologisk Obstetrisk Afdeling D, Odense Universitetshospital.

Afdelingslæge, ph.d., Thea Lousen, Gynækologisk Obstetrisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital.

Foreløbigt program

Seksuelt overførte sygdomme, herunder ikke kun chlamydia, men også mycoplasma genitalium, som har vist sig at være forbundet med en betydelig morbiditet.

Toksisk shock, inklusive gennemgang af nogle spændende cases. Infektioner ifm. gynækologisk operationer.

FYGO-kursus i basal gynækologisk laparoskopi

Tid

Torsdag den 2.12.2004 kl. 9.00–16.30.

Sted

Alpha-instituttet, Frederiksberg Hospital.

Arrangør

FYGO + e-scope.

Kursusledelse

Tórir Dalsgaard, e-scope.

Målgruppe

Medlemmer af FYGO, primært fase I- og II-læger.

Deltagergebyr

200 kr.

Tilmelding

Via e-mail til Tórir Dalsgaard: torur.dalsgaard@dadlnet.dk efter princippet »først til mølle«.

Betaling opkræves ved tilsagn om optagelse; dato for betalingsfrist angives.

Overholdes denne ikke, overgår pladsen til næste på ventelisten.

Tilmeldingsfrist

Den 1. november 2004.

Undervisere

Ovl. Lars Schouenborg, Hvidovre.

Ovl. Jens Jørgen Kjer, Glostrup.

Ovl. Dorte Nielsen, Frederiksberg.

Afd.læge Lotte Clevin, Frederiksberg.
m.fl.

Indhold

Gynækologisk laparoskopi: Teori og praktiske fantombaserede øvelser, med vægten lagt på sidstnævnte.

Se også

www.alpha-instituttet.dk

www.e-scope.dk